Všetky publikácie vydávané v projekte Inštitútu muzikológie Varšavskej univerzity *Fontes musicae in Polonia* vychádzajú v tlačenej verzii a dostupné sú aj online na webovej stránke <http://fontesmusicae.pl/fontes-pl/>. V krátkom čase niekoľkých rokov sa tento projekt Varšavskej univerzity zara-

dil medzi najväčšie poľské projekty vydávania hudobných prameňov z historického územia bývalého štátneho útvaru Republika oboch národov (Rzeczpospolita Obojga Narodów).⁵

Janka Petőczová

Jozef Sixta: Portrét skladateľa

Ed. Peter Javorka. Bratislava : Hudobné centrum, 2020, 291 s. ISBN 978-80-89427-66-6

Edičné oddelenie Hudobného centra sa snaží každoročne rozšíriť svoje portfólio knižných monografií o práce o slovenských skladateľoch či osobnostiach slovenskej hudobnej kultúry. V niektorých prípadoch ide o reedície teoretických diel skladateľov (I. Hrušovský: *Úvod do štúdia teórie harmónie*, 2019; E. Suchoň: *Hudobnoteoretické dielo*, 2018),

v iných zas o sumarizáciu autorských textov, rozhovorov a textov teoretikov o významných skladateľoch, čím vznikajú biografické a analytické monografie (I. Parík: *Fragmenty a úvahy*, 2017; I. Zeljenka: *Rozhovory a texty*, 2018). Kniha Jozef Sixta: *Portrét skladateľa* patrí práve do druhej kategórie publikácií, ktoré Hudobné centrum vydáva ako edíciu s označením „Pramene“.

Mladý skladateľ a editor monografie Peter Javorka zostavil knihu jednak z textov, ktoré vznikli v priebehu Sixtovho života a boli už publikované v hudobných periodikách (*Hudobný život*, *Slovenská hudba*, *Slovo*, *Tempo*), konferenčných zborníkoch (Prezentácie – konfrontácie, Zborník z medzinárodného sympózia v rámci festivalu Melos-Étos) alebo monografiách (L. Chalupka: *Slovenská hudobná avantgarda, Generačné a štýlové konfrontácie. Sprievodca slovenskou hudbou 20. storočia II. (1950 – 2000)*). K tomu pridal texty, ktoré ešte neboli publikované a vznikli pri príležitosti vydania tejto publikácie, resp. sa našli v Sixtovej pozostalosti ako doteraz nezverejnené. Cieľom editora P. Javorku bolo zhromaždiť všetky závažnejšie texty o Jozefovi Sixtovi a jeho hudbe a vydať ich ako jedno súborné dielo napriek tomu, že veľká

⁵ V poľskej muzikológii je ďalším takýmto projektom edícia *Monumenta Musicae in Polonia*, ktorú zastrešuje Oddelenie hudobnej histórie Ústavu hudobnej vedy Umenovedného inštitútu Poľskej akadémie vied (Zakład Muzykologii, Pracownia Historii Muzyki, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk).

časť z nich je prístupná v iných časopisoch a publikáciách. Vznikla tak publikácia, ktorá na jednom mieste poskytuje výber tých najlepších a najdôležitejších informácií o skladateľovi a jeho hudbe, čo môže potenciálnym záujemcom uľahčiť kontakt s dielom skladateľa a zároveň tiež zrýchliť proces pochopenia jeho hudobného odkazu.

Monografia je rozdelená do štyroch väčších okruhov, ktoré predstavujú skladateľa a jeho dielo v odlišných kontextoch. Prvú časť *Texty* tvorí viacero Sixtových autorských textov. Okrem prvého príspevku, ktorý sa zaoberá dielom Johanna Brahmsa a bol pôvodne Sixtovou diplomovou prácou, sa ostatné kapitoly venujú prácam samotného Sixtu. Podkapitola „O svojich skladbách“ je zostavená z textov, ktoré autor napísal do koncertných bulletinov pri premiérach a festivalových uvedení diel (Melos-Étos, Nová slovenská hudba, Týždeň novej slovenskej hudobnej tvorby). Toto zhromaždenie textov výrazne urýchľuje a uľahčuje prácu muzikológom, ktorí nebudú musieť hľadať texty naprieč niekoľkými ročníkmi festivalových programov. Na druhej strane, ak sa dodatočne nepozrú do pôvodného bulletinu, nemusia sa dozvedieť niektoré širšie kontexty (aké iné skladby zneli na koncerte, kto bol interpretom, téma koncertu a pod.), ktoré by im potenciálne mohli pomôcť pri komparácii s inými dielami a umožniť lepšie pochopenie diela samotného. Text k podkapitole „O svojej tvorbe“ sa našiel v Sixtovej pozostalosti. Retrospektíva skladateľa nad vlastným dielom je cenným materiálom, ktorý priamo odhaľuje, ako skladateľ premýšľal a tvoril. Podobný náhľad do myslenia autora sa vyskytuje aj v dlhšom rozhovore s hudobnou publicistkou a rozhlasovou redaktorkou Melániou Puškášovou „O potešení z písania – hudba ako konštrukcia aj emócia. Rozhovor s Jozefom Sixtom“. Vďaka Sixtovej pedagogickej činnosti sa v monografii nachádzajú aj dva texty týkajúce sa umeleckého a pedagogického vedenia žiakov – „Racionálny prístup ku kompozícii, Kompozičná technika ako najdôležitejšia oblasť vyučovania skladby (1996)“. Tieto kapitoly sú podnetné najmä pre mladých skladateľov, ktorí si cez ne môžu porovnať, ako sa v minulosti učilo a tiež

môžu konfrontovať Sixtovo názory na vedenie žiaka so svojou vlastnou skúsenosťou.

Druhá kapitola s názvom *Poetika* je zostavená z textov viacerých slovenských hudobných teoretikov a skladateľov. Reflexie na Sixtovu tvorbu z pera Daniely Sliackej, Zuzany Martinákovovej, Ľubomíra Chalupku, Vladimíra Bokesa a Vladimíra Godára už boli publikované. K novým textom vytvoreným pre túto publikáciu patrí text V. Godára: „Neznámy Sixta“ a štúdia Petra Javorku: „Sixtovo sláčikové kvarteta v kontexte premien žánru a notácie v druhej polovici 20. storočia“. Godárov text približuje diela, ktoré vznikli počas Sixtovho detstva, v čase jeho osobnej spontánnej „pionierskej“ zanezanosti. Tieto kompozície získali ocenenia aj na súťažiach, porotcovia už vtedy pozorovali v J. Sixtovi veľký talent. V podkapitole nájdeme informácie aj o dielach, ktoré vznikli počas pôsobenia v rozhlase a ktoré nezapadajú do kontextu Sixtovej absolútnej hudby. Táto raritná časť jeho diela demonštruje skladateľovo vyhýbanie sa poplatnosti režimu a tiež podčiarkuje jeho nezávislú a úprimnú tvorbu z vlastného popudu, ktorá tvorí umelecké jadro nepočetného, avšak koncentrovaného skladateľského odkazu. P. Javorka sa v texte zaoberá porovnaním Sixtovho diela v medzinárodnom priestore s dielami skladateľov: G. Crumba, P. Bouleza, L. Beria, W. Lutoslawského, S. Slonimského i T. Salvu. Táto podkapitola by mohla byť podnetom pre tvorbu ďalších textov, ktoré by Sixtovo dielo postavili do európskych či svetových kontextov, ktoré by lepšie určili závažnosť a umelecko-historickú hodnotu skladateľovho diela. Nejasným pre nás ostáva, prečo sa tento text paralelne v čase vydania monografie publikoval v časopise *Slovenská hudba* č. 4, 2020, o čom v knihe nie je zmienka. Narúša sa tak kontext, ktorý si zvolil sám editor, keď na záver textov, ktoré už boli zverejnené, pridáva odkaz na časopis či monografiu, v ktorej ich nájdeme, čiže zdôrazňuje retrospektívne zameranie publikácie.

V tretej časti – *Analýzy* – sú zverejnené rozsiahlejšie analytické náhľady od Nade Hríckovej, Juraja Hatrika a až štyri texty od Ľubomíra Chalupku. Čitateľ sa tak dozvie viac podrobností o významných Sixtových

dielach (*1. sláčikové kvarteto, Variácie pre 13 nástrojov, Asynchrónia, Noneto, Kvarteto pre štyri flauty, Štyri orchestrálne kusy a Piano sonata*), ktoré editor zoradil podľa historickej chronológie ich vzniku. Trochu na škodu je, že nie všetky tieto diela sa vyskytujú na CD, ktoré je súčasťou tejto publikácie.

Kapitola *Spomienky* poskytuje čitateľovi pohľad na osobu Jozefa Sixtu z dvoch uhlov – Sixta ako kolega, Sixta ako učiteľ. V. Bokes, V. Godár a J. Kolkovič prinášajú spomienky na časy, keď chodili na konzervatórium. Cez osobné stretnutia a staré rozhovory môže čitateľ hlbšie preniknúť k Sixtovmu naturelu. Vyzdvihuje sa čistota Sixtovej duše, dobrosrdečnosť, pokora a rešpektovanie skladateľského prejavu svojich žiakov. Editor Peter Javorka sa rozprával s viacerými mladšími Sixtovými žiakmi – Mirkom Krajčím, Rastislavom Dubovským, Petrom Hochelom a Luciou Koňakovskou. Prijemné rozhovory celkom spontánne odkrývajú, ako vnímali Sixtu títo skladatelia kedysi a ako na jeho pedagogické a umelecké vedenie spomínajú spätne dnes. Ukázalo sa, že dôležitou črtou Sixtovho vedenia bola systematickosť (predkladanie kompozícií na týždennej báze) a vľúdnosť, s akou študentom odporúčal, ako by kompozície ešte mohli vylepšiť, ale finálne rozhodnutie nechával na nich. Dbal tiež na prehľadnosť a uhladenosť partitúry, čo využívajú jeho žiaci dodnes. Na záver publikácie je zaradená aj veľmi osobná spomienka na skladateľa z perspektívy jeho sestry Kvetý Sixtovej. Jej text prináša sugestívny pohľad na to, ako sa formoval mladý hudobný talent a tiež naznačuje, že bratovým nadaním a úspechmi

žila celá rodina. Úmrtia rodinných členov a historicko-politické udalosti mali pomerne výrazný vplyv na Sixtovu skladateľskú aktivitu – v ťažkom období skoro vôbec nekomponoval. Hlboký vnútorný svet tichého Jozefa Sixtu tak kontrastuje s jeho ideou absolútnej hudby.

V úplnom závere monografie je uvedený chronologický a tematický prehľad diel skladateľa a tiež zoznam nahrávok jeho tvorby a ocenení, ktoré dostal. Táto monografia sa teda snaží uchopiť a skoncentrovať všetky zásadné informácie o skladateľovi. Prvá a posledná kapitola vytvárajú akýsi oblúk, v ktorom najskôr vidíme skladateľove názory a princípy a na záver sa dozvedáme, ako ich vnímali jeho žiaci a rodinnno-hudobné okolie. Práve tieto dve kapitoly prinášajú viac nového textového materiálu. Najmä výpovede žiakov v kapitole *Spomienky* sú autentické a osobné, takýto materiál je vzácny a v slovenskej literatúre ho nie je veľa.

Na záver sa vynára otázka, či má publikovanie takýchto súborných monografií o slovenskej hudbe – o interpretoch a skladateľoch – opodstatnenie a zmysel, alebo je takáto práca skôr nadbytočným opakovaním už publikovaného, keďže prevažná väčšina textov už bola uverejnená a v súčasnosti je celkom nenáročne dohľadateľná. Jednoznačným prínosom publikácie je zverejnenie skladateľových autorských textov a realizovanie rozhovorov s jeho žiakmi a kolegami, ktoré prinášajú novú perspektívu vnímania osoby Jozefa Sixtu.

Kristína Gotthardtová